

Jak Ministerstvo zdravotnictví rozhoduje o vedení nemocnic?

17.9.2024 - | Transparency International ČR

IKEM, zařízení specializující se na léčbu kardiovaskulárních onemocnění, transplantaci orgánů, diabetologii a léčbu poruch metabolismu, je z hlediska právní formy příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví.

V jejím čele stojí ředitel, což je v případě příspěvkových organizací klíčová osoba, která rozhoduje o fungování nemocnice, personálních otázkách nebo investicích. Ředitel je jmenován a odvoláván ministrem zdravotnictví. Bližší podmínky výběru řídící osoby však ve zřizovací listině této právnické osoby, ani v jiném právním předpise stanoveny nejsou.

Praxe Ministerstva zdravotnictví je taková, že na pozice ředitelů zdravotnických zařízení zřízených jako příspěvkové organizace se většinou realizují výběrová řízení. V rámci nich zasedá výběrová komise, která předkládá návrh na nejvhodnějšího kandidáta ministrovi.

Ani v tomto případě nejde o postup, který by byl stanoven zákonem – o této problematice jsme již jako TI dříve informovali. Navíc v případě aktuální ředitelky IKEM tento postup neproběhl vůbec.

Po rezignaci Michala Stiborka z funkce ředitele IKEMu přešlo dne 18. srpna 2023 nejprve vedení nemocnice na Jiřího Malého, který byl statutárním zástupcem ředitele. V souvislosti s další kauzou prověřovanou Národní centrálou proti organizovanému zločinu (NCOZ) na pozadí IKEMu však Malý na svou funkci ještě tentýž měsíc rezignoval také.

NCOZ dnešního dne provádí úkony tr. řízení v souvislosti s Institutem klinické a experimentální medicíny (IKEM). Nedošlo k zadržení žádné osoby, ani žádná osoba nebyla obviněna. Úkony tr. řízení slouží k opatření důkazních materiálů. Věc dozoruje VSZ v Praze.

— Policie ČR (@PolicieCZ) August 29, 2023

Od 1. září 2023 se s ohledem na danou situaci ministr zdravotnictví Vlastimil Válek (TOP 09) rozhodl dočasně pověřit vedením a krizovým řízením této nemocnice Helenu Rögnerovou, která v minulosti vedla Fakultní nemocnici v Motole a přes 10 let působila na vedoucích pozicích na Ministerstvu zdravotnictví.

Jak „dočasné“ je dočasné pověření?

Úvodem je nutné říci, že dočasné pověření je institut, který současná právní úprava nezná, jak bylo rozvedeno již v našem dřívějším článku. Může jít buď o dohodu o dočasné změně pracovního poměru, nebo o faktické jmenování, které tak jen není nazváno.

Druhý případ odpovídá situaci v IKEMu při dosazení současné ředitelky Rögnerové. Že jde o faktické jmenování na určitou dobu (do skončení výběrového řízení a výběru nového kandidáta či odvolání) potvrdilo nepřímo i Ministerstvo zdravotnictví.

IKEM dočasně povede Helena Rögnerová, vrchní ředitelka sekce pro ekonomiku a zdravotní pojištění Ministerstva zdravotnictví.

Více informací zde: <https://t.co/UvFGwRy0r1>

— Ministerstvo zdravotnictví (@ZdravkoOnline) September 1, 2023

To ve svém vyjádření uvedlo, že jedinou možností, jak může Ministerstvo zdravotnictví jako zřizovatel ustanovit do funkce ředitele příspěvkové organizace, je jmenování.

Dočasné pověření bez výběrového řízení, které je fakticky jmenováním do funkce, s odůvodněním nutnosti překlenout dobu do výběru nového ředitele, není v rozporu se zákonem. Blíže k tomu již výše zmíněný článek o dočasném pověření. Takový postup je však problematický a korupčně rizikový, neboť nemá ze zákona dány žádné mantinely.

Není například určeno, jak dlouho může dosazená osoba ve funkci setrvat, neboť není stanovena lhůta, do které musí být vyhlášeno výběrové řízení a vybrán nový ředitel. Jak se ukazuje na konkrétním příkladu současné ředitelky IKEMu, která je na pozici již více než rok, dočasné pověření vůbec nemusí být dočasné.

Stejně tak není nijak upravena pravomoc takto dosazené osoby. Přestože se může zdát, že jde o osobu, která má jen omezené pravomoci a má zajistit především stabilizaci chodu nemocnice, její rozhodovací oprávnění jsou shodná s těmi, které má ředitel vybraný na základě řádného výběrového řízení.

Současná ředitelka IKEMu tak může rozhodovat jak o strategických plánech nemocnice, tak o velkých investicích. Vzhledem k dočasnosti mandátu však míra faktické odpovědnosti za dlouhodobá rozhodnutí klesá. Což však pro chod samotné nemocnice není vůbec vhodná situace.

Je to v rukou ministra

Ve vztahu k rozhodovací pravomoci o dlouhodobých záměrech a směřování nemocnice je pak otázkou, zda má dočasně pověřený ředitel vůbec vůli k dlouhodobým plánům.

V případě velkých zdravotnických institucí však absence strategického směřování dané instituce může mít značně negativní dopad na její chod. O to více, pokud dočasné pověření trvá téměř rok.

Neomezenost „dočasného pověření“ má ještě další rizikový aspekt. Rozhodnutí o volbě osoby, která bude stát v čele nemocnice, stejně jako vyhlášení výběrového řízení a výběr nového ředitele leží v rukou jediné osoby. V rámci IKEMu jde o ministra zdravotnictví.

Je běžnou praxí, že zřizovatelé nemocnic po odvolání ředitele přistupují k dočasnému pověření konkrétní osoby vedením nemocnice do doby výběru nového vedení.
<https://t.co/IZkdOEno1x>

— Transparency International ČR (@Transparency_CZ) July 14, 2024

Délka mandátu současné ředitelky je tak zcela na jeho vůli. Což však vytváří značnou nerovnováhu a dává prostor potenciálnímu tlaku ze strany ministra na postupy a rozhodnutí, která budou více v souladu s jeho cíli než se zájmy daného zdravotnického zařízení. O to více v situaci, kdy je dočasně pověřená osoba ve funkci téměř rok a chod nemocnice tak má možnost zásadně ovlivňovat.

Nerovnováhu ve vztahu dočasně pověřeného ředitele a zřizovatele, v tomto případě ministra zdravotnictví, ještě posiluje fakt, že odvolání bez udání důvodu dočasně pověřeného ředitele nenese takové reputační riziko, jako odvolání ředitele vybraného na základě řádného výběrového řízení.

A to je jeden ze zásadních rozdílů v postavení „dočasně pověřeného“ a jmenovaného ředitele zdravotnického zařízení. Dočasně pověřený ředitel může být odvolán v podstatě kdykoliv a rozhodnutí ministra nebude zásadně zpochybňováno.

Mnohem většímu přezkumu ze strany veřejnosti i nutnosti obhájit své rozhodnutí by však čelilo odvolání ředitele řádně zvoleného na základě výběrového řízení. Pokud by k tomuto nebyl objektivní důvod.

Dočasně pověřený ředitel je tak mnohem více závislý na vůli zřizovatele. Což však významně zvětšuje prostor pro možné politické ovlivňování této pozice a mocenské boje, které v zákulisí zdravotnických zařízení již tak probíhají.

Prostor nejen pro korupci

Přestože v případě současné ředitelky IKEMu Heleny Rögnerové jde bezesporu o osobu, která má zkušenosti s vedením nemocnice, stále je její pověření více politickým rozhodnutím, než rozhodnutím založeným na kvalifikovaném a transparentním výběru kandidátů. Což je právě onen problematický aspekt.

Pokud je konkrétní osoba jmenována na pozici ředitele významného zdravotnického zařízení, měla být vybrána na základě řádného výběrového řízení. Pokud má být do funkce dosazena bez výběrového řízení pouze s odůvodněním, že jde o dočasné pověření pro překlenutí období výběru vhodného kandidáta, mělo by jít o dosazení přechodné a časově omezené např. v řádu měsíců.

Prodlužování tohoto období bez jasného časového omezení a odůvodnění oslabuje důvěru v transparentní a spravedlivý postup Ministerstva zdravotnictví. Navíc, nehledě na to, zda bude tato možnost využita nebo ne, vytváří značný prostor pro zneužití této praxe. Ať již korupčně nebo pro politické účely.

Je třeba vyjasnit pravidla jmenování

Kauza spojená s vedením IKEMu odhaluje významné nedostatky v procesu jmenování a odvolání ředitelů nemocnic. Nedostatek konkrétních pravidel pro dočasné pověření ředitelů a stanovení nepřekročitelné lhůty pro vyhlášení výběrového řízení, případně i pro výběr nového ředitele, vytváří prostor otevřený korupčním praktikám i nežádoucím politickým vlivům.

Díky tomu může dojít z dlouhodobého hlediska i k oslabení a funkčnosti zdravotnických zařízení. A dále také k nejistotě ze strany zaměstnanců ohledně svého vedení.

V čele nemocnic se díky politickému zásahu ocitne osoba na kterou, nejen že se nevztahují stejná pravidla jako na řádně zvoleného ředitele, navíc se může cítit zavázána tomu, kdo ji do funkce ustanovil.

Situace v IKEMu nám ukazuje potřebu jasných a transparentních pravidel, které by zajistila, že proces jmenování a odvolávání ředitelů nebude libovolně zneužíván.

<https://www.transparency.cz/jak-ministerstvo-zdravotnictvi-rozhoduje-o-vedeni-nemocnic>